

Obsa:Furtuu Milkaaâ€™nna fi Gammachuu-Kutaa 2

Description

Gosoota Obsaa

Obsii furtuu milkaaâ€™innaa fi gammachuuti. Obsaan ala wanti taâ€™u tokkollee hin jiru. Obsa qabaachun nama hundarrattu dirqama. Akkuma Oromoont jedhu â€œObsaan aannan goromsaa dhugaa.â€ Namni obsuu rakkoo fi carraaqi booda jirenya mijawa jiraata. Akkuma goromsii aannan kenuuf yeroo fudhatu, firiin obsaas yeroo kan fudhatuudha. â€œJarjaraan reâ€™ee hin horu.â€ Jedhe Oromoont. Namni obsuu dhiise jarjaruu jirenya gaarii hin jiraatu. Kanaafi obsii furtuu milkaaâ€™innaa fi gammachu jenne kaane. Obsa akaakuwwan saditti qoonne ilaalu dandeenya. Isaanis:

1. Rabbiin Gabbaruu fi ajaja Isaa hordofuu

Rabbiin gabbaruu fi ajaja Isaa bakkaan gahuu jechuun hojji ibaada dirqama sitti taâ€™e yeroo hundaa sirna isaa eegde iklaasa fi beekumsaan hojjachuudha. Ibaadan yeroo hundaa (guyyaa guyyaan) hin hojjatamne gatii wayituu hin qabdu. Osso ibaada yeroo hundaa hojjatameyyuu wantoota sodaachisaa lamatu jira. Jalqaba irratti, ibaadan nuti hojjannu Rabbiin gammachisuu fi itti dhiyaachuf yoo hin taâ€™in, iklaasa keenya miidhaa irraa buusna. Kanaafu ibaada keenya eeguuf iklaasa qabaachu keenya siritti mirkanefachu qabna. Lamaffaan immoo, ibaadan keenya sunnah Ergamaa Rabbii (SAW) waliin deemu isaa siritti mirkanefachu qabna.

Nuti ilmaan namaa hojji ibaada hojjachuu irratti uumaman amala ceemâ€™u qabna sababa dadhabbi nu keessa jiruutin. Yoo namtichi qalbiin isaa tan gogde fi hojji hamtuu baayâ€™ee hojjate, gammachuu qaama garmalee itti yaadu fi namoota Rabbiin hin yaadanne waliin makamuun salaata darbee darbee salaata. Yoo salaatelle dafee ofirraa buusu fi xiyyefannoo malee salaata.

Namni tarkaanfi karaa kamiyyuu irratti ibaada hojjachuuf obsa isa barbaachisa. Ibaadatti seenun dura niyyaan isaa qulqulluu fi sirrii taâ€™uu sakattaâ€™uu (check gochuu) qaba. Ibaada hojjatu kamiyyuu keessatti iklaasa isaa sakattaâ€™uu fi na argaa (ar-riyaa) hanbisuuf carraaqu qaba. Yommuu ibaada hojjatus, sirnaan hojjachuuf, qulqulummaa niyyaa isaa eegu fi sammuun isaa kaayyoo ibaada irratti

xiyyefachuu kana jechuun Rabbiin qofa gammachisuuf tattaafachuu qaba. Erga ibaada xumuree booda wantoota ibaadaa isaa jalaa balleessan irraa of eegu qaba.

Rabbiinakkana jechuun nu gorsa : â€œ**Yaa warra amantan sadaqaa keessan dhaadannaa yookiin nama rakkisuudhaan hin balleessinaa.**â€œ (Al-Baqaraa:264) (Namni tokko sadaqaa nama tokko yommuu kenu wanta isaa kenne san yaadachisuun isa rakkisuun hin qabu. Akkana siif godhe, tola kana hunda sirratti oole, wanta gaaf kaan si kenne maal ittiin hojjatte jechuun nama san gadi xiqqeessu fi rakkisuun hin qabu. Wantaakkanaa kan raawwatu yoo taâ€™ee sadaqaan isaa duwwaa jalaa taati, fudhatama wayitu hin qabdu.)

Namni ibaada kamiyyuu hojjatu hojii hojjatetti boonu fi odeessu irraa of eeguf obsa shaakalu qaba. Ibaada hojatanitti boonuun hojii badaa ifatti hojjatan caalaa miidhaa kan fiduudha.

Ibaada hojjate san namootatti himuu fi odeessu irraa of eegu qaba, kuni ibaada isaa jalaa balleessu waan dandaâ€™uuf. Gabaabumatti yommuu ibaada hojjannu, hojiwwan armaan gadii keessatti sabrii (obsa qabaachu qabna:

1. Ibaadan keenya itti fufaa taâ€™uu
2. Ibaada hojjannu keessatti iklasa qabaachu
3. Sunnah Ergamaa Rabbii (SAW) hordofuu
4. Yommuu ibaada hojjannu sirnaan hojjachuu fi niyyaa keenya qulqulleessu
5. Erga ibaada xumurre booda wanta ibaada nu jalaa balleessan irraa of quachuu. Kan akka dhaadachuu, of tuulu, of dinqisifachuu, na argaa, namootatti odeessu, tola irratti waan oollef namoota sanniin miidhu fi gadi xiqeessu fi kkf.

2.Hojii badaa irraa fagaachu keessatti obsa qabaachu

Hojii badaa irraa fagaachun obsa guddaa barbaachisa. Namtichi yoo obsa hin qabaatin, hojii badaa sanniin irraa fagaachu hin dandaâ€™u. namni tokko hojii hamtuu irraa obsuuf obsa ofii karaa adda addaatin dagaagfachuu dandaâ€™a. Isaan keessaa:

a.Adabbii hojii badaa irraa dhalatuu sodaachuuâ€“ fakkeenyaf namni tokko zinaa yommuu raawwatuu yookiin alkooli dhuguu, miidhan isaa addunyaa fi aakhiratti xiqqaa miti. Namoonni yeroo baayâ€™ee yommuu fedhii ofii hordofan miidhaa badii hojjatan san irraa dhalatu irraa jaamaa taâ€™u. miidhaa kan arganii fi dhandhaman erga raawwatani booda. Namni qaroon immoo miidhaa hojii badaa sanii dursee itti yaadu fi xinxalluun badhematti irraa dheessa. Zinaa yoo raawwate dhibee adda addaatin akka qabamuu dandaâ€™u, nageenya fi tasgabbii akka dhabuu, osoo hin tawbatin tasa yoo duâ€™ee ibiddaan akka adabamuu fi miidhaa kanniin fakkaatan dursee itti yaada. Namni miidhaa fi adabbii hojii badaa sanii beeku fi itti xinxalluu obsii isarratti ni salphata.

b.Karaan biraa obsa gosa kanaa itti dagaagfatan hayaâ€™a (qaani) qabaachuâ€“ namni tokko qananii Rabbiin isaa kenneti fayyadamee yommuu hojii hamtuu raawwatuu Rabbiin irraa qaanaâ€™u (saalfachuu) qaba. Waaâ€™ee Rabbi barachuu, maqaawwanii fi sifaata Isaa beekun miirri hayaâ€™a jabeefamu dandaâ€™a. Hayaâ€™an amala namoota kabajamoo fi amala gaarii qabaniti. Hayaâ€™a jechuun namni tokko Rabbi fi dandeetti Isaa yaadachuu hojii badaa irraa dheessudha.

c.Karaan biraan namni tokko badii irraa itti obsuu â€œImaanaâ€™ ofiitif sodaachû“ wanti wuddiin (qaalin) jirenya nama tokko keessatti imaana. Namni yoo imaana hin qabaatin garmalee rakkata, ni dhiphata, addunyaa aakhiratti ni salphata. Namtichi wanta garmalee qaalii kana yoo hin eeginii fi hin kunuunsin, imaanni isaa jalaa hatama. Wantoota imaanni akka hatamuu ykn baduu taasisan keessaa tokko badii raawwachuudha. Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

â€œNamtichi zinaa raawwatu yommuu zinaa raawwatu muâ€™imina taâ€™ee zinaa hin raawwatu. Akkasumas, namni hatu yommuu hatu muâ€™imina taâ€™ee hin hatuâ€ (Sahiih Al-Bukhaari- kitaabul huduud)

Namtichi akkuma badii keessatti taruun imaanni isaa irraa mulqamaa adeema, ni hirâ€™ata. Badii irraa yoo hin dhowwamiin dhumarraatti wanta wuddi kana ni dhaba. Meeqa kamtuu imaanan kabajame garuu imaanaa dhabnaan ni salphate. Kanaafu eenyutu imaanaa ofii gatuun jirenyaa salphinnaa jiraachu barbaadaa? Salphinni guddaan salphinna jirenyaa booda (Aakhiratti) nama muudatuudha. Namni tokko imaana malee addunyaa tana keessaan baanan wanti isa eeggatu adabbii ibiddaati. Yommuu kana yaannu imaana keenya garmalee eeguf carraaqna, wanta isaa diiganii fi balleessan irraa ni fagaanna. Kanaafu sababa badii hojjanuutin imaana keenya dhabuu waan dandeenyuf badii irraa obsuun narratti salphata.

3.Obsa yeroo balaan namatti buâ€™uu fi rakkinnaa

Namni yommuu balaa fi rakkinni isatti buâ€™u ni dhamaâ€™a, garri deemu itti dukkaanaâ€™a. furmaanni yeroo kanatti barbaachisu sabriidha. Yoo obsa hin qabaatin balaan suni irraa hin deemu inuma balaa biraa ofitti edaâ€™a (dabala).

Namni kamyuu rakkina isatti dhufee ofirraa deebisuuf jaallates jibbees obsa qabaachu qaba. Namni colleen mindaa fi buâ€™aa obsaa waan hubatuuf balaa isatti buâ€™eef ni sabbara. Obsuu dhiise yoo iyee fi dallanee ni qeqama. Obsuu dhiise yoo dallanee fi iyee carraa takka jala tare duubatti deebisu akka hin dandeenye yookiin wanta inni jibbuu irraa kaasu akka hin dandeenye ni beeka. Wanti takka murtaaâ€™e fi qadaa wa qadar uumamu (hojii irra oolu) irraa wanti dhowwu hin jiru. Akkasumas, wanti hin murtoofne, hin uumamu (hojii irra hin oolu). Kanaafu amalli dallanuu fi obsa dhabuu miidhaa malee buâ€™aa tokko buusu hin dandaâ€™u.

Nama qaroo tokkotu akkana jedhe,â€Wanta namtichi gowwaan jiâ€™aan booda hojjatu namtichi qaruuten immoo battaluma rakkoo sanitti hojjata.â€ (Kana jechuun namtichi gowwaan erga rakkoon darbee fi furmaata biraa dhabe booda obsa. Namtichi qarooten immoo yerooma rakkoo san obsa.)

Namni gadi aanaa fi dadhabaan yommuu filannoo dhabu qofa obsa. Yeroo baayâ€™ee erga gubee, dallane, wantoota baayâ€™ee erga balleessen booda obsa dhabuun homaa akka isa hin fayyanne ni hubata.

Namni colleen Rabbiif ajajamutti obsa. Namni gadi aanaa fi salphataan immoo sheyxaana ajajamutti obsa. Namoonni gadi aanoon hawwii fi fedhii ofii hordofuuf rakkoo baayâ€™ee baadhatu garuu Gooftaa isaani gammachisuuf rakkoo xiqqoo dandaâ€™uun garmalee itti ulfaata.

Obsa yeroo rakkoo karaa adda addaatin gabbifachuun ni dandaâ€™ama. Isaan keessaa:

1.Mindaa gaarii funduratti nama eegu yaadachuuâ€“ akkuma mindaa gara funduraatti si eegutti amantuun akkasuma obsuun siif salphata. Namni uumaman buâ€™aa hatamtama barbaada. Garuu xinxallii fi bilchinni keenya buâ€™aa yeroo dheeraaf argamu akka yaannu nu taasisa. Kuni immoo wanta nu qunnamu hundaa obsaan akka dandeenyu nu gargaara. Yaadi mee mindaan warra Rabbitti amananii fi hojii gaarii hojjatanii maal akka taâ€™ee! Rakkoo addunyaa tana keessatti isaan qunnamu obsaan yommuu dabarsan, badhaasa guddaa argatu. Addunyaa keessatti qajeelinna, tola argatu. Aakhiratti immoo Jaalala Rabbii fi Jannata argatu. Hadhaan addunyaa tanaa miâ€™aa Jannataatti obsaan jijirama. Yommuu mindaa guddaa kana yaannu obsii nuuf salphata.

2.Yeroo toltaa fi laaftuuf eegu fi abdachuu- rakkoon keessa jirru jirenya keenya guutu nu waliin kan turu miti. Yeroon booda nurraa kaâ€™a. yeroon booda rakkoo fi balaan sun nurraa kaâ€™uun jirenya laaftu fi mijaaâ€™an bakka buâ€™uu akka dandaâ€™u yommuu abdannu obsuun nuuf ni salphata.

3.Tola Rabbii yaadachuu fi itti xinxalluuâ€“ tola Rabbiin narratti oole kan lakkofsa hin qabne yommuu hubannu rakinni ammaa waliin obsuun ni salphata. Sababni isaas, rakkinni ammaa kuni yommuu galaana balâ€™aa tola Rabbiitin wal bira qabamu akka copha roobati. Rakinni amma nu qunname akka copha roobati. Tolli Rabbii immoo galaana caalaa balâ€™aadha.

4.Balleessa fi badii ofii yaadachuuâ€“ namoonni tokko tokko yommuu rakkoon isaan qunnamu Rabbiin ajiifachuun â€œRabbit maal naa godheâ€¢ jechuun jecha afaan bahuu hin qabne yommuu dubatan argina. Qananii meeqa Rabbit kenneef garuu wanta xiqqoo irraa fudhate. Qananii xiqqoo tanas sababa malee akkanumaan irraa hin fudhanne, sababa qaba. Yookaa nama santu daangaa Rabbit darbee qananii Isaatin wanta badaa waan raawwatef yookiin immoo qananii san irraa fudhachuun namticha san qoruu barbaade. Yommuu rakkoon nu tuqxu jalqaba mataa keenya qorachuu qabna. Haala keessa jirru of gaafachuu qabna. Rakkoon nu tuqxu sababa badii nuti raawwaneetin. Kanaafu badii keenya yommuu ilaallu rakkoo nu tuqetti obsuun salphaa taâ€™a.

5.Duâ€™aayi gochuuâ€“ yeroo rakkoo fi toltaa duâ€™aayi gochuun yeroo hundaa wanta Musliima irraa eeggamuudha. Yeroo baayâ€™ee namni yommuu rakkoon isa tuqxu gara Rabbit fiiga. Yommuu rakkoon irraa deemtu, galata Rabbit galchuu dhiise of tuulu fi badii hojjachuun dachii keessa deema. Rabbit amala namaa kana yommuu ibsuakkana jedha:

â€œYoo Nuti rahmata nu biraa taâ€™ee nama dhandhamsiifne ergasi isa irraa mulqine, (abdii murate itti kafara.) Dhugumatti inni hedduu abdii murataa, hedduu kafaraadha. Yoo Nuti eega rakkoon isa muudateen booda qananiwwan isa dhandhamsiifne, â€œDhugumatti hamtuun narraa deemte.â€¢ jedha. Dhugumatti inni akkaan gammadaa, akkaan dhaadataadha. Isaannan obsanii fi toltaa dalagan malee. Warri sun araaramaa fi mindaa guddatu isaaniif jira.â€

Suura Huud: 9-11

Akkuma aalimooni baayâ€™een jedhan yeroo rakkoo obsuu caalaa yeroo toltuu keessa obsutu ulfaata. Sababni isaas, kaafirri fi muâ€™iminni yommuu rakkoon itti buute filannoo biraan hin qabneef ni obsa. Garuu yeroo toltuu filaanno baayâ€™een waan jiruuf muâ€™imina qofatu obsa. Fakkeenya qabeenya sanin badii hojjachuu, Rabbiin dagachuu fi ksf. Obsii durummaa waliini obsa hiyyummaa caalaa ulfaata. Qormaanni durummaan dhufu qormaata hiyyummaa caala. Yeroo hundaa duâ€™aayi gochuun kanaaf barbaachise. Meeqa kamtu yommuu qabeenya isaa dhuftu Rabbitti kafaree badii hamatti of darbe!

Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

Gabrichi Rabbii yommuu Musiiban (rakkoon) isa tuqxu yooakkana jedhe â€œDhugumatti nuti kan Rabbiiti, gara Isaatti deebiâ€™oodha. Yaa Rabbii musiiba kiyyaaf mindaa naa kenni. Wanta san caaltu bakka naa buusi (Innaa lillaahi wa innaa ileyh raajiâ€™uun. Allahumma ajirnii fii musiibatii wa akhlif lii keyran minhaa)â€¢ Rabbiin musiiba isaatif mindaa isaa kenna, wanta san caaltu bakka isaa buusaf.â€¢ (Sahih Muslim)

Duâ€™aayinis obsa waan barbaachisuuf jarjaruun, Rabbiin duâ€™aayi tiyya hin qeebalu jechuun duâ€™aayi dhiisu hin qabnu. Yoo addunyaa tanatti wanta san caaltu dhabne akkhiratti rakkoo (musiiba) nu tuqxeef mindaa argachuu hin barbaannu ree? Erga rakkoon nurraa kaate booda oftuulun Rabbiin irraa garagaluu hin qabnu. Akkuma nurraa rakkoo kana kaase rakkoo biraas nutti fiduu irratti Inni dandaâ€™aadha.

6.Namoota rakkoo guddaa keessa jiran yaadachuu â€“ karaan biraan obsa itti gabbifatan namoota nu caalaa rakkinnan keessa jiran ilaaludha. Yeroo baayâ€™ee namni namoota ofii olii ilaalun qananii Rabbiin itti kenne irraa jaamaa taâ€™uun â€˜Ani hiyyeessa, waa hin qabu fi kkf â€œjechuun komii dhiyeessa. Yommuu rakkoon isa tuqxe inumaa itti abaasa, obsa hin qabu. Mee ilaali namoota meeqa mana dhabee handaara jiraata, namoota meeqatu wanta nyaatu fi dhugu dhabe, namoota meeqatu boombiin itti rooba, namoota meeqatu ijaa gurraa dhabe. Yommuu rakkoo namoota sanii ilaallu Rabbii galata galchuun rakkoo keenyatti sabbarra.

Harâ€™aaf waaâ€™ee obsaa nu gahaa. Hanga torbaan kutaa itti aanuun walitti dheebinutti Assalamu aleykum wa rahmatullahi wa barakaatuh.

Kitaabile wabii

1. Patience and Gratitude- By Imaam Ibn Al-Qayyiim

Date Created

September 10, 2016

Author

admin